

„EDINOST“

izhaja dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 1. uri popoldne.

„Edinost“ stane:

za vse leto gl. 6.—; izven Avst. 9.— gl.
za polu leta „ 3.— „ 4.50
za četrt leta „ 1.50; „ 2.25

Posamične številke se dobivajo v prodajnicah tobaka v Trstu po 5 nov., v Gorici in v Ajdovščini po 6 nov.

Na naročbo brez priložene naročilne se upravnistvo ne osira.

EDINOST

Oglasi in oznanila se računajo po 8 nov. vrstica v petimi; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor bi ga obseglo navadnih vrstic.
Poslana, javne zahvale, osmrtnice itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi se pošiljajo uredništvu v ulici Carintia št. 25. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročilno, reklamacijske in inseratne prejemne upravnistvo v ulici Carintia 25. Odprte reklamacije so proste poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

V edinost je m-č.

Vabilo na naročbo.

Ob bližajočem se koncu leta obračamo se po stari časnikarski navadi do naših častitih naročnikov. Jedini naš namen je koristiti narodu našemu; a da nam je možno vestno vršiti to svojo nalogo, treba je, da nas tudi naročniki naši istotako vestno podpirajo. Prosimo torej, da nam doseđanji naročniki ostanejo zvesti in da nam pridobijo novih, kjer le morejo. Izdatna podpora od strani slavnega občinstva nam bode v posebno izpodbujo v sveti borbi naši.

Cena listu je:

za vse leto . gl. 6.—
za polu leta „ 3.—
za četrt leta „ 1.60

Uredništvo in upravnistvo.

Resna beseda ob resnem času.

(Dalje.)

Recimo torej, da se po odpravi proste luke s pripomočjo odločilnih faktorjev in od državnega zbora pōtem zakona privoljenih olajšav po tržaški okolici res razvije velika industrija; da bodo res visoki dimniki raznih tovarn puhalci umazani svoj dim v ozračje. Potem pa moramo vprašati: bodo-li ta podjetja res vspevala, bodo-li res donašala sadu v toliki meri, da bi sad ta odškodoval vso okolico za vsa nova velika bremena, naložena jej po odpravi proste luke in nje uvrščenju v zaprto mesto? — Jasno smo že povedali, da nimamo vere v prospeh teh podjetij, ker jim nedostajajo potrebnih pogojev. Podjetja ta vidijo se nam umetna rastlina, ki se morda v prvem začetku burno razvije, ki pa začne hirati in se sušiti, predno se nje gojitelji tega zavedo. Umetno rastlino, koji zemlja, v

PODLISTEK.

Dva večera na grajskem sprehajališču.

(Dalje.)

Po kratkem prestanku vsklikne on strastno: „Razumem te, razumem! Vse sem že čul, vse, ali hotel sem čuti iz tvojih lastnih ust. Pomisli vendar: tisti človek bi bil lahko tvoj — oče! Da bi me težilo samo ločitve gorjé, bi še pretrpel; ali zavest, da bodeš trpela in da bodeš nearečna vse žive dni; da ti bodo življenja dnevi pustili in prazni — zavest, da vidim pred sabo krasno razvito cvetko, katero bode v kratkem razsul življenja vihar — razsul za vedno — zavest ta boli, zavest ta me peče do dna moje duše.“

„Ivan miruj! Ne žali me! Vera v božjo previdnost in božjo voljo me krepí sedaj, ko ravnokar zagrebam vse svoje dekliške srčne nade in ta vera krepila me bode tudi v bodoče, da mi bode mōči točno vršiti dolžnosti svoje na strani onega, ki mi poda svoje ime. Zavest, da točno izpolnjujemo dane nam dolžnosti, je pa toli izdatna moralna opōra, da ne omagujemo pod življenja težo, da se torej ne čutimo nearečne. In zato tudi jaz ne bodem ne-

katero so jo posadili, ni primerna in jej ne more podajati — ker jih nima — uga-jajočih jej redilnih sokov, je pač mōči nekoliko časa pri življenju vzdržati, ali to življenje je le navidezno; to življenje ni življenje, ampak v egitiranje. Kaj nam hasne pisani cvet, ako ni sadu?? In sadu potrebuje naša okolica; dohodkov, zaslužka, kruha potrebuje naša okolica, ako hočemo, da ne obnemōre in da bode mogla prenašati velika, nova bremena. In ta bremena bodo res velika. Pomislimo le! Ako se uvede nova užitninska linija, kakoržna je srčna želja naših finančnih oblasti, ne narastejo samo davki na užitnine, ampak pridružijo se jim tudi oni veliki davki, ki so v zaprtih velikih mestih neizogibni, da pokrivajo mestna oblastva stroške, neločljivo združene z moderno upravo. Ali mestne prebivalce ne bolé toliko ti stroški, kajti donašajo jim z druge strani celo vrsto ugodnostij: slade jim življenja. Uvaževati nam je pa še nek drugi prevažni moment — in ta je: mestni prebivalec — in naj je hišni posestnik, trgovec, uradnik, obrtnik, roko-delec, ali pa težak — ima nerazmerno večje dohodke, nego prebivalec „na deželi“, opravljajoč rešpektivni posel. In okolica tržaška ima — tega ne smemo pozabiti — po veliki večini absoluten z n a e j „ d e ž e l e “. Kolika je torej razlika mej plačevalno zmožnostjo meščana in ono seljaka na deželi, in če se ta tudi prišteva premožnišim! Plačevalna zmožnost okoličana se torej niti primerjati ne dá plačevalni zmožnosti meščana. Naravno je torej, da taka velika bremena, neprimerna njega dohodkom in njega ekzistenčnim pogojem, ugonobé okoličana in ga morajo ugonobiti. In pri tem je absolutno izklju-čen od uživanja rečenih ugodnostij, koje uživa meščan, ker ugodnostij mestne moderne uprave imajo za okoličana vrednost jedne ničle. Ni-li to žalostno razmerje:

srečna. Prihodnji moj mož je poštenjak in me ljubi odkritosrčno — in tudi jaz njega — spoštujem. Ivan, pameten bodi, vsaj si menda razsoden človek! Pokopljiva vse te sladke spomine, spojene z nadejaji, o katerih veva, da se nama ne izpolnijo nikdar; dajva slovo hrepenenju po onem, kar je nama nedosegljivo. Pameten bodi torej in ko pride tvoja ura — izbiraj drugje!“

Govorila je tako pogumno, odločno in trdnim naglasom, da sem si mislil: ta ženska je res pozabila, ali pa ni nikdar ljubila. Morda, morda ima pa odločnost samo na jeziku — v prsih pa jej krvavi razmesarjeno dekliško srce? Kdo vé, kdo vé?!

„Izbiraj si drugje“ — ponavlja Ivan, kakor bi sanjal, zadnje besede Helenine. „Drugod izbirati? Denimo, da bi res hotel; ali ne bi šlo. Kajti v istem trenutku, ko bi hotel dotičnici ponuditi roko in — srce, stopila bi jasna tvoja podoba pred moji očesi, primerjati bi začel in posledica primerjanju bi bila, da bi jej morda res ponudil roko — a srca nikdar! In tedaj bi bil jaz grd lažnik in slepar. To nisem in ne bi hotel biti, ker v svesti sem si, da človeško srce ni rožica, cvetoča ob stezi, katero sme vsakdo vtргati in — streti. Pozabim naj, praviš; znebim naj se vsega

del stroškov vzemi okoličan na svoje rame, pot do uživanja teh dobrot mu je pa zaprta.

Ali vrnimo se k industrijalnim podjetjem. Recimo torej, da bodo ta podjetja vspevala, recimo celó, da bodo donašala velikih dobičkov. V čegav žep bodo leteli ti dobički? Na to vprašanje odgovoriti bi nam mogel vsak otrok: sad bodo uživali oni, koji so dali na razpolaganje svoj kapital, da so se osnovala ta podjetja. Kapitala pa okolica nima, ergo, tudi ne bode v svoje žepo spravljala procentov, izvirajočih iz industrijalnih podjetij.

Čujemo že ugovor: ljudje bodo denar služili pri teh podjetjih. Dobro, služili bodo res, ali služili bodo le posamičniki; mi pa imamo okolico v nje celokupnosti pred očmi. In ako je res, da je tržaška okolica polje- in vinorejska pokrajina, mora okoličan — pravi okoličan, ki ima še ped zemlje v svoji lasti — s tem večjo skrbjo gledati v bodočnost, kajti skušnja nas učí, da tovarne goje mržnjo do poljedelstva. Mržnja ta izpodrezala bi žilo življenju okoličana kot takega ter bi značila za našo okolico začetek konca. Vsaj imamo vzgledov v obilici: oni okoličan, ki se je krčevito držal starih običajev, ohranil si je še nekaj; vsi drugi, ki so začeli kot težaki loviti krajecarje po mestu — nimajo nič. Denar ta nima blagoslova — kakor pride, tako izgine.

Sodba naša je torej izražena v malo besedah: industrijalna podjetja v tržaški okolici najbrže ne bodo vspevala in ako bodo vspevala, ne bode to v korist celokupni okolici.

Pozval bi nas lahko kdo na odgovor: Nespametni ljudje, vsaj govorite kot meščani na svojo lastno škodo. Morda je to res, ali čut pravicoljubja in bojazen pred pogibeljo, ki preti lepemu delu naroda našega, zavzima očemu jedno najvažnejših pozicij, zahtevata od nas spodiktčno, da

svojega čutstvomjanja, kakor slečemo vsakdanjo suktnjo in jo zamenjamo s praznjo. Helena, da bi bilo to mogoče, sama ne veruješ!“

„Ivan, vsaj sem ti rekla, da tudi jaz trpim; ali trpim voljno in udano v božjo previdnost. Kdor pa voljno trpi, niti na pol ne trpi. Zakaj bi neki obupavala?! Glej jo naravo, kako lepo se vse vrsti v njej! Danes ti je odičena s krasnimi pisanimi cvetkami in veseli slavčevó žvergoljenje vdarja nam na uho v jasni poletni noči in se slastjo dihamo va se prijeten vzduh take noči. Toda vse to mine prav v kratkem: narava vrže raz sebe vso to krasoto, ptičji pevci nas zapuste — in pride jesen in pride zima. Ali tudi ta ne traja vedno; sledi jej zopet pisana spoulad z veselimi ptičjim žvergolenjem. Zato človek ne obupuj nikdar!“

„Da, prav imaš Helena, v naravi vrača se spomlad redno — ali najine spomladi, najine sreče, najine ljubezni ne bode nikdar več. In je tudi ne sme biti, ker bila bi pregrešna, bila bi zločinstvo.“

Nato sta obmolnila oba. Mislim, da so čisto jednaka čutstva pretresala duši njuni. Srce je izvestno krvavelo tudi njej, dasi se je delala pogumno.

Potem povzame on prvi besedo, toda dokaj mirnejim glasom: „In kedaj pride

govorimo resnico, da branimo ljudi, katere hočejo udariti z očitno krivico. Zato smo povzdignili svoj glas; dal Bog, da bi ne bil glas vpijočega v puščavi!

Sedaj pa je treba, da motrimo stvar z druge strani — politične. Ko se je podpisovala peticija okoličanov na državni zbor, begali so nasprotni agitatorji uboge okoličane, češ, da se s podpisom na rečeni peticiji odpovedo starih pravicam, da se pretržejo vse zveze z mestom in da prenehajo biti Tržačani. Marsikoga je zbegalo to slepenje, ker ljudje naši se z ljubeznijo drže starih tržaških tradicij. Čeravno bi lahko na te nasprotniške laži prav na kratko odgovorili, da peticija ne namerava nikacih radikalnih sprememb, ampak jej je smoter le ta, da obvaruje okolico velikanskih bremen s tem, da se je ne deklarira glede užitninskega davka kot zaprto mesto, to je, da bi ostala izven užitninske linije: hočemo vendar dotekniti se tudi tega vprašanja. Prvič naj bi se okoličani v bodoče nikakor tako krčevito ne držali starih tržaških tradicij, kajti položnje se bode v kratkem do tal premenilo, in Trst po odpravi proste luke ne bode več isti Trst, ki je še sedaj.

Sicer pa §. 6. mestnega štatuta sam pripozna, da se posamične občine po tržaški okolici morejo samostojno konstituirati in si osnovati lastno upravo in istotako pravi član 7 I. postave z dne 5. marca 1862. leta, da ni izključena lastna uprava posamičnih občin, združenih prej v jedno občino, ako finančni oziri tako zahtevajo. Postava poslednja je seveda veljavna tudi za tržaško mesto, odnosno okolico. Iz tega je razvidno, da je osnova samostojne uprave za tržaško okolico mogoča, bodisi potem državne postavodaje (§. 2. mestnega štatuta), ali potem deželne postavodaje (§. 6. istega štatuta).

Okoličane toraj naj ne strese mršča-

tisti strašni dan, ko podaš roko onemu — — — —? Tistega dne pridem te pogledati, da vidim tvojo nevestino opravo. Dozdevalo se mi bode, vsaj vem, da oprava tvoja je mrtvaška oprava in cvetke, ki te dičijo, so mrtvaške cvetke. Podobo to si vtisnem trdno v spomin — podobo svoje mrtve neveste.“

„Kmaló, kmalo — le še nekoliko dni mi je odloga.“

Preobdala ju je bōl ločitve — ločitve za vedno — in molčala sta.

Glasno ihtenje nesrečne deklice naznanjalo mi je, da se je približal najbitrejši trenotek, ko poseže v roko dragemu mladeniču zadnjikrat in v slovo

* * *

Tudi jaz sem se dvignil raz sedež ter podal k počitku. Ali pretreslo je tudi mene to, kar sem slišal. Čestokrat naletimo v življenju na dogodke, kateri nas sicer ne zadevajo neposredno in ki nam vendar segajo do srca. Tudi meni je bilo tesno pri srcu. Obžaloval sem mladeniča prijatelja, obžaloval ljubečega deklico, ali kaj, ko tudi jaz nisem vedel pomoči. Mnogomnogokrat spominjal sem se v tujini tega dogodka in vsakokrat me je prevzel tožni čut. Ali poročila o njiju usodi nisem prejel.

(Dalje prih.)

lica, ako le čujejo o tem vprašanju, ampak motre naj je mirno in razsodno in uverjeni smo, da po treznem premišljevanju pridejo do povsem drugih nazorov glede tega, kar ugaja njih koristim. Prazen strah je le, ako se kdo boji, da prenehajo zveze z mestom, ko bi se okolica samostojno administrirala; strah ta pa zlorabijo naši nasprotniki v njih posebne namene. Razloček bil bi le ta, da bi potem okoličani sami gospodarili z občinskimi dokladami, ki jih plačujejo, dočim gospodarijo sedaj — drugi.

Predno zaključimo, motriti nam je to vprašanje z zvišenega državnega stališča. Toda o tem prihodnjic. —t—

(Konec prih.)

Slovenskim delavcem.

VII.

Videli smo, da se delavci le počasi zavedajo svojih skupnih interesov ali dobičkov, ki bi jim nastali, ko bi se primerno združevali isti skupni dobički; videli smo, da si le polagoma snujejo društva, da je daleč do tega, da bodo imeli povsod lastna društva, in da bodo ta društva in združevanja v zvezah med seboj od dežele do dežele, od države do države in naposled od jednega civilizovanega sveta ali kontinenta do drugega. Vsled tega, ker take velike organizacije še ni med delavci, posreči se jim le redkokrat in samo sem ter tje, da prisilijo svoje najemnike ali gospodarje za povišanje dneve ali v obče vsakdanje plače.

Ravno zato je delavcem gledati, kako bi si pomagali tudi drugače; pomagati si morejo na razne načine s tem, da svoj sedanjí zasluzek porabljajo kar mogoče najprimernije.

Kjer je kak delavec osamljen, ali kjer je malo delavcev na jednom in istem kraju ali mestu, tam se ve da ni mogoče snovati društev, vsaj velikih ne. Tu ne ostane drugega, kakor da si ti osamljeni ali na samotah brez večega števila tovarišev delajoči delavci prizadevajo, varčiti ali dobro gospodariti s svojim zasluzkom; da se torej ogibljejo izdajiti, ki niso neizogibno potrebna za življenje. Ta dolžnost veže sicer vse delavce, tudi v najboljsem stanju, katero morejo doseči dandanes; vendar pa je delavcem, ki si ne morejo snovati društev, to dolžnost še posebej potreba spolnjevati.

Boljše razmere za snovanje društev v namen dobrega gospodarjenja z dosedanjimi plačami so tam, kjer je delavcev sploh v velikem številu, naj si bodo ti delavci samo jedne vrste ali pa raznih vrst. V takih razmerah si morejo snovati in si tudi snujejo delavci taka društva, katera skrbé, da dobivajo oni razno blago, torej živež, obleko in celó stanovanja po kar možno nizki ceni. Kjer se delavci zjedinejo v takih društvih, jemljejo ta društva raznovrstno blago za delavce na velikem, in že vsled tega je možno dobivati delavcem raznovrstno, od njih potrebovano blago boljše kup. Delavska društva so v takem slučaju primerjati velikim kupcem ali trgovcem, ki jemljejo blago na debelo in dobivajo vsled tega isto blago po nižih cenah.

Dobiček, ki ga ima tak trgovec od tega, da razprodaja na drobno blago, katero je kupil na debelo, ostaje v takih slučajih delavskim društvom, torej nekoliko tega dobička tudi vsakemu delavcu posebe kot členu takih društev. Vidi se torej v takih društvih namera, vsaj malim kupcem odtrgati dobiček, ki bi ostal drugače njim. Vidi se, da taka društva imajo namen, trgovino z živežem, obleko vsaj za delavce uničiti ali dokazati, da je taka trgovina za nje nepotrebna.

Taka društva so znana kot konsumna društva, ker priskrbujejo konsum ali tako blago, ki se potrebuje za hrano, obleko itd. Taka društva dokazujejo

dejanski, da je možno omejiti posrednike med poljedelci in fabrikanti z jedne strani in med odjemniki poljskih pridelkov in raznih izdelkov z druge strani. Dobiček za pridelke in izdelke še vedno ostaje pri zemljiščnih posestnikih in fabrikantih, s kratka, pri proizvajajočih kapitalistih; ali konsumna društva imajo to dobro, da uničujejo bolj ali manj dobiček vsaj male trgovine. Vsekakor delajo konsumna društva ne sicer na povišanje delavskih plač, pač pa na zmanjšanje dobička, ki bi ga morali dajati kapitalu, kapitalu trgovinskemu, pri nakupovanju raznega blaga za svoje potrebe.

Da so konsumna društva na korist ne le delavcem, ki delajo z rokami, ampak tudi drugovrstnim delavcem, znanim kot privatnim in javnim uradnikom, razume se samo po sebi. In v resnici se potegujejo za konsumna društva vsi oni, ki se morejo naučiti z raznovrstnim delom za svoj vsakdanji zasluzek.

Še večega pomena so za delavce druge vrste društva. Kjer se mnogo delavcev združujejo tudi v ta namen, da si n. pr. pečejo sami kruh, namesto da bi ga jemali od pekov. Iz svoje srede izberejo peke, najemajo poslopje za to, kupijo s pomočjo svojih društev moko na debelo, plačajo svojega peka kot delavca, ki bi delal drugod za plačo, in dobiček, ki bi ga imel navadni pek, ostane delavcem. V tem je še boljše gospodarstvo z delavskimi plačami, nego v samih konsumnih društvih. Kajti v konsumnih društvih, kakor smo videli, odjemljejo delavska društva dobiček samo mali trgovini; v društvih, ki imajo svoje peke in druge rokodelce in obrtnike za delavske potrebščine, pa odpade delavcem na korist tudi dobiček, ki bi ga imeli obrtniki in rokodelci, kateri drugače dajejo delavcem svoje izdelke za primeren dobiček: dobiček, ki bi ga imel pek kot pek in potem kot trgovec svojim hlebom. Ravno pri peku se vidi, da delavec ne kupuje vselej neposredno od njega kruh, ampak od trgovca s kruhom, ki ni vselej pek. Jednaka je zjobleko, ako si jo dajejo krojiti delavci po lastnih krojačih ali krojaških delavcih, ki bi drugači delali za velike zaloge obleke, torej za kapitaliste.

Tu je dobro ločiti priskrbovanje potrebščin po lastnih delavcih od tovaren, katere bi delavci snovali z isto namero, kakor kapitalisti. Spominjamo se, da delavci nimajo kapitala toliko, da bi snovali lastne fabrike in lastna podjetja, s katerimi bi mogli tekmovali s pravimi kapitalisti. To ostane resnica, in tu smo imeli v mislih samo take izdelke, katere potrebujejo delavci sami, in da imajo ali morajo delavci imeti toliko kapitala, je razvidno iz tega, da si morajo kupovati potrebni kruh, potrebno obleko takó ali takó. Ako si morejo in morajo pritrpati in privarčiti toliko, da se prežive vsaj z najneizogibnimi potrebščinami, in to s tem, da te potrebščine kupujejo za večí ali manjši dobiček onim, ki jim oddajajo za denar take potrebščine, je pač razvidno, da si toliko laže priskrbé te potrebe, ko odpade njim na korist dobiček, ki bi ga drugače imel n. pr. pek in poleg tega še oni, ki posreduje med pekoma in delavcem.

V društvih delavskih torej, katera imajo namen, skrbeti za potrebščine delavske s tem, da uničujejo ali manjšajo dobiček, ki bi drugače odpadal na razne posrednike med imetniki potrebščin za delavce, in delavci, v takih društvih, pravimo, je možno najprimernije gospodariti z dosedanjimi plačami za delavski trud. Taka društva je po takem snovati, kjer koli je delavcev v dovoljnem številu.

S takim gospodarstvom je mogoče celó prihraniti kaj od zasluzka za poznejše dneve. Privarčeni denar, kakor se ume samo po sebi, deva moder delavec v poštno hranilnico. Poslednja daje majhne obresti; ali je za delavca kakor nalašč stvarjena, ker more naložiti od tedna do tedna tudi najmanjši prihranjeni znesek. Tu je denar shranjen bolje, nego v vsaki drugi hranil-

nici, tu vrnejo za potrebo vsak hip in obresti, da-si majhne, ne izgubé se niti od jednega dneva. Poštne hranilnice so velika dobrota ravno za delavce, ker se človek privadi kar možno odtegniti si osebnost od onih užtkov, ki so bolj razvada, nego prava potreba. Človek dobi po poštni hranilnici veselje do varčenja, ko vidi, da si z malimi, pa bolj ali manj rednimi doneski v hranilnico, prihrani večé svotice; s tem človek gleda pogumniše v bodočnost, ko bi se pripetile nesreče ali ko bi opešale roke za delo.

Primerni pomočki za hude dni so tudi delavska podporna društva, v katera oddajamo po obrokih majhne doneske, za nje pa dobivamo podporo in pomoč za čas boleznij, nesreč, in dobivajo še naše rodbine podporo, v najhujšem slučaju: ko nas previdnost Božja pokliče v drugo življenje. Zato tudi delavci povsod snujejo podporna društva s takimi blagimi namerami za delavce, in kjer ni dobre volje ali spoznanja pri delavcih samih, silijo delavce njih prijatelji nato. Vsled tega, in ker je državam mari, da ostanejo delavci krepki in preskrbljeni tudi za čas nesreč, boleznij in starosti, so tudi države posegle vmes. Dandanes se uvajajo zakoni, da bi si delavci zasnovali primerne zaloge ali fonde ravno za take slučaje. Takim zakonom se ni protiviti ali upirati, pač pa delati na to, da jih kar možno dobrih zasnujejo delavcem, v tem pa tudi državi in ostalim državljanom na blagor in tolažbo.

Iz dosedanjih naših pojasnil je razvidno dvoje: prvič, da je glavna potreba za delavce v tem, da se trudijo za povišanje svojih plač ali odškodnin, in to s pomočjo prikladnega združevanja; drugič, da si snujejo društva raznih vrst tudi z namenom, da bi mogli zmanjšati dobičke kapitalistom, ko ti oddajajo tudi delavcem svoje pridelke in izdelke proti dobičku, in da bi tako s svojo dosedanjo plačo gospodarili najpametnejše.

Oba namena združevanja sta si sorodna, pa je težanje po zvišanju delavske plače važnejše, nego gospodarjenje s to plačo, in je laže doseči razum za uzorno gospodarstvo, nego pa povišanje plače za to gospodarstvo. Na obe strani je treba delavcem v istem času, v isti namen skrbeti, se primerno organizirajo in že doseženo organizacijo pospešujejo za nadaljni njen razvoj.

Oba namena se sučeta okoli skrbi za gmetno zboljšanje delavskega stanu. To gmetno ali materijalno poboljšanje svojega stanja dosežajo delavci najprimernije in najizdatniše kot delavci in s tem po delavskih društvih, združbah in obsežnih organizacijah.

Ali delavci niso samo delavci, ampak tudi ljudje. Kot ljudje imajo še druge potrebe in zadače ali naloge. Nasproti potrebam in dolžnostim kot ljudje je obojna, tu razpravljena namera delavska ne več cilj, ampak samo pomoček za viši, za plemenitiši, za — človeški cilj. Zato je treba pa še drugih pojasnil.

Delavski prijatelj.

Politični pregled.

Notranje dežela.

Državni zbor vsprejel je v svoji seji dne 18. t. m. postavni načrt, vsled katerega so začasno davkov in pristojbin prosta vsa nova industrijalna podjetja v obsežju mesta tržaškega. Poslanca Burgstaller in Stalitz govorila sta za predlogo. V isti seji vsprejeli so trgovsko konvencijo z Egiptom, postavni načrt o trgovskih odnosajih s Turško in Bulgarijo, pogodbo z Nemčijo in Bavarsko, o posojilu mestu Karlovevari povodom povodnji in slednjič resolucijo, v kateri se vlada pozivlja, da zahteva potrebni kredit v pomoč onim krajem, koji trpe po letošnjih elementarnih nezgodah. Radi pogreba ba-

rona Pretisa pretrgali so potem sejo. V seji po pogrebu vsprejeli so postavo, po kateri prevzame država v svojo oskrb železniške tire tržaške luke. V večerni seji stavili so poslanec Trojan in drugi nastopno interpelacijo: Nameravali vlada takoj potrebno ukreniti, da pri predstoječem ljudskem štetju morejo manjšine svobodno napovedati svoj občevalni jezik in da se v rubriki „občevalni jezik“ ne sme pozneje ničesar popravljati; in da slednjič po dovršenem štetju mora vsakdo svobodno vpogledati v štetne pole? — Poslanec Malfatti in drugi interpelujejo radi postopanja političnih oblasti proti telovadnim društvom v Tridentu in Roveredu, kojim se je prepovedalo izlete z godbo. Ko so konečno vsprejeli postavo o registrovanih pomožnih blagajnah, voščil je predsednik poslancem vsele praznike ter zaključil sejo.

Češki deželni zbor snide se zopet dne 28. januarja 1891., da nadaljuje posvetovanja o pravnih predlogah. Glede nazorov Mladočehov so zanimive izjave dra. Engela v pogovoru z dopisnikom nekoga poljskega lista. Pogovora tega ne moremo prijaviti doslovno, pač pa ponašemo nekatere karakteristične izreke. — Mi nismo — rekel je dr. Engel — principijelni nasprotniki sprave z Nemci. Želimo celo sprave, toda ne take, kakoršno so dogovorili na Dunaju, kajti ta sprava ne opira se niti na ravnopravnost, niti na nerazdeljivost zemlje. Nikakor ne moremo zabraniti, da ne bi vsprejeli onih predlog, za koje treba le navadne večine, drugače pa je z onimi predlogami, za ktere treba večine treh četrtin. Da zabranimo tako večino, nam je dobro došla zveza s katerim-koli. Najvažnija je predloga o kurijah, vsed katere naj bi se v deželnem zboru o narodnih stvarih glasovalo po narodnih skupinah, ne pa, kakor do sedaj, po skupinah mest, kmečkih občin in veleposestva. Le veleposestvo naj bi tudi v bodoče glasovalo kot skupina interesov ter potem takem nekako posredovalo mej nemško in češko narodno kurijo. Toda velepostvo ne zastopa narodnih, ampak svoje stanovske interese in zato nimamo zaupanja do njega posredovalne naloge. Češki notranji jezik ni za nas objekt v zameno, ampak bi značil le izvršenje obstoječih postav, torej ga ni smatrati za kako koncesijo. Mi želimo uvedena češkega notranjega jezika tako, da se po vsej deželi ob vsaki ulogi, koja se je v I. instanci uložila v češkem jeziku, tudi v notranjem poslovanju obravnava v tem jeziku. Mi smo — končal je dr. Engel — dovolj močni, da moremo čakati. Sicer sem pa gotov, da je odločitev pričakovati še le po volitvah. — Dr. Kaizl je pa rekel istemu dopisniku, da se sprava na tej podlagi ne da doseči, toda uverjen je, da se prično nove obravnave na premenjeni podlagi in da se potem doseže toliko zaželjeni modus vivendi mej Nemci in Čehi.

Državnozborski mladočeški klub šteje sedaj 17 članov.

Deželnemu šolskemu svetu Moravske mu so prijavili, da je gosp. minister Gautsch odredil, da se v Kromerizu osnuje novo učiteljske s češkim učnim jezikom. Prvi razred se otvori začetkom šolskega leta 1891/1892.

Govori se, da postanejo državni poslanci Sochor, Bobrinsky, Zeithammer in grof Potocky člani gošpodske zbornice.

Vnanje države.

Ruskemu jeziku neveščí finški uradniki odidejo v notranje Rusije, da se priučé temu jeziku. V isti namen bodo odposlali finske učitelje v petrogradsko učiteljske.

Iz Odesse odplula je ladija, namenjena Črnigori. Na ladiji je vkrcanih 100.000 pudov korusa za stradajoče Črnogorce. —

Povedali smo že, da je kraljica Natalija srbski skupštini predložila posebno spomenico o nje odnošajih do kralja Milana. Mej temi pismi je tudi jedno nekega prijatelja kraljice Natalije, koje je jako podučljivo za odnošaje mej Milanom in bivšim kabinetom Garašanina. Prijatelj ta piše Nataliji: „Ko je (kralj) zvedel, da je Vaše Veličanstvo odpotovalo v Beligrad, bil je grozovito vzbujen. Pozval je takoj vse ministre k sebi in je naravnost očital Garašaninu, da je to njegovo delo, da se Vaše Veličanstvo vrne v Beligrad. Posluževal se je kralj žaljivih izrazov. Tudi Garašanin se je razburil ter odgovoril: „Vaše Veličanstvo je izgubilo zaupanje do meně. Dobro, grem. Dozdeva se mi, da Vaše Veličanstvo ne potrebuje ministrov, ampak z dravnika“. Izreki te besede, zapustil je Garašanin dvorano. Kralj je bil iz sebe. Ostali ministri so skušali kralja potolažiti ali kralj je tudi nje obsul z očitanji ter zagrozil ministru zunanjih zadev, Franasoviću: „Tudi vi ste izdajalec!“ „Izročite me torej sodišču!“ odgovoril je minister. Malo dni potem padel je Garašaninov kabinet in vlado je nastopil Ristić.

Domače vesti.

Člani odbora političnega društva „Edinost“ vabljani so k seji, ki bo dne 26. t. m. ob 10. uri pp. v prostorih „Delal. podp. društva“.

Dr. Ante Dukić, deželnega glavarja istrskega namestnik in župan pazinski, je nevarno obotel. Vest ta užali izvestno vse slovansko prebivalstvo naše Istre, kajti Dukić je jeden najodličnejših prvoboriteljev za njega prava in mož, ki po svojem koncilijantnem postopanju impounuje tudi protivnikom. Za svojstva odličnega tega moža so kaj značilne besede, ki jih ob neki priliki izustil jeden najstrastnejših italijanašev: Dukić e un cavaliere. Zato se pa srea vseh rodoljubov združujejo v jedni sami želji: da nam Bog pri življenju ohrani tega prvaka našega v prosep narodne stari po Istri v obće in občine pazinske posebe.

Osobni vesti. Sv. oče papež imenoval je konzistorijalnega svetnika in častnega kanonika tržaškega katedralnega kapitelja, veleč. g. Dominika Bonifacio, tajnim komornikom. — Pogreb barona Pretisa bil je večeraj ob 2. uri popoldne na Dunaju. Na krsto položili so mnogo vencov, mej temi jednega političnih uradnikov Primorske.

Imenovanje. Naslednikom grofa Giovanellija, kot namestniški svetovalec in poročevalec v administrativnih in gospodarskih stvarih pri primorskih šolskih oblastih imenovan je namestniški tajnik pl. Czermak.

Za „božičnico“ darovali so nadalje: Gospa Engelhilda Laurić 15 gold., gospod B. M. 25 gld., gospodje Truden 2 zaboja in 2 vreči južnega sadja, gospa Truden 24 (tricot) jopic, gosp. Bonne 5 komadov sukna, gosp. Gvozdanović 2 deški obleki. Gospa Metliković izročila od gospodov: Josip Urbančić-a 3 gld., Josip Urbančić-a 2 gld., Ant. Počkaja 1 gld., Iv. Ipavica 40 nov., N. L. 20 nov., Pavletić-a 2 gld., R. M. 40 nov., Ferd. Pečenko-ta 2 steklenici malinovec in sladčice, gpa. Iv. Urbančić 1 steklenico cipra, gospa Urbisch 70 nov., gospa. Fajdiga 20 nov., L. S. 50 nov. Gospa Metliković 3 kitelce, 3 srajee, 3 pare zapestuic, 7 parov nogovic in 20 kifelcev; gospa Dolenc, lastnica tiskarne, 3 gld., gospa E. Goriup 1 gld., gospa F. Goriup 1 gld., gospa Balanč 1 gld., gospa Marija Negode 50 nov., gospa Nachtigall 60 nov., S. 20 nov., Ant. Negode 50 nov., Ivan M. Vatovec 2 gld., Ivan M. Hrovatin 1 gld.

Č. g. Miha Šober, bivši kapelan pri sv. Ivanu, podaril je šoli sv. Cirila in Metoda pri sv. Jakobu več zvezkov „Vertca.“ Vod-

stvo šole se najtopleje zahvaljuje na tem daru.

„Božičnica“ otročičem, obiskujočim otroški vrt v Rojanu, se boče vršila v prostorih imenovanega vrta v torek, dne 23. t. m. točno ob 5 uri popoldne po že objavljenem programu. Ker se ni izdalo posebnih vabil, vabi se tem potem k božičnici vse rodoljube in veljake IV. okraja, posebno pa vse gg. darovatelje.

Odbor Slovanske Čitalnice v Trstu javlja p. n. gosp. članom red zabav, ki boče v letošnji zimski dobi: 10. januarja, plesna zabava; 17. januarja, plesna vaja. 24. januarja, koncert in ples; 31. januarja, veliki ples; 7. februarja, tombola in ples. Začetek točno ob 9. uri zvečer.

„Sokol Tržaški“ priredi zadnji dan leta v hotelu „Europa“ Silvestrov večer. Razen pevskih in tamburaških toček so na dnevnem redu še druge imenitnosti, katerih pa ne smemo izdati, da ne zapademo veliki globi. Le toliko ovdimo, da sta gospoda reditelja tega večera vse potrebno preskrbela, da se bodedo izborvo zabavali.

Društvo „Hajdrli“ na Proseku priredi zadnji dan leta „Silvestrov večer“, dne 2. februarja 1891. pa veselico s petjem, glediščino igro in plesom.

Lahonska resnicoljubnost. Ni je prilike, koje bi naši sodeželani-Lahi ne vporabili, da očrñe Slovane, osobito se pa zaganjajo v naše prvake in sploh omikance, v tem ko bočkajo in se hlinijo ubozemu kmetu in neuku. Narodna naša duhovščina jim je klin, ob katerega se kaj radi spodtikajo ter jej predbacujejo vsakovrstne grehe. Sram jih ni celo lagati, da le dosežejo svoj smoter, namreč da z blatom obkldajo one možje, ki jim nočejo iti na limanice, temveč krepko in srčno hodijo po začeti poti ter spodbujajo svoje vernike k dobrim činom. Taka čina sta tudi rodoljubje in značajnost. Istrski slovanski duhovnik, videč žalostni položaj svojih župljanov, jel jim je odkrivati vzrok tega žalostnega stanja ter je spođubjati, da odstrane ta vzrok ter se oslobode tujega jarma. Slovan je v Istri na svojih tleh, njega število prevladuje laško in pravico ima, da se njega jezik polagoma otrase tujega vpljiva ter spoštuje liki laški. Mnogo je slovanska duhovščina v Istri že ledine preorala ter iz nje napravila rodovitna polja; hrvatsko-slovanski kmet v Istri jel je spoznavati svoje prave prijatelje in po zasluženju ceniti svoje sovražnike — Lahe. V več občinah je že otresel laški jarem in upati je, da se v bližnji prihodnosti spremene vse notranje občine v slovanske ter v njih vpelje svoj jezik. To je Lahom dobro znano, radi česar se s posebno drznostjo zaganjajo uprav v duhovščino, koje bi se kaj radi iznebili. Zadnja pa krepko hodi svojo pot in neustrašeno odbija sovražnikove lažnjive napade. O sovražnosti Lahov napram slovanski duhovščini v Istri priča nam tudi sledeč dogodek: Nedavno je laški oče hotel v vižinjanaki cerkvi krstiti svojega sinčka na ime „Dante“. Na uljudno opombo tamošnjega župnika, č. g. Simona Nočiboba, da se to ime ne nahaja v rimsko-katoliškem ritualu, ker je skrajšano iz „Durante“, silil je Lah v župnika, da pri vsem tem otroka krsti pod rečenim imenom, kar župnik po vsi pravici ni hotel, kajti pri zakramentu sv. krsta smejo se dajati samo imena svetnikov, v cerkvi kanonizovanih. To je onemu dalo povod, da je napisal v tržaški list „Piccolo“ dopis, v katerem imenovanega župnika označuje kot panslavista in sovražnika Danteja Allighierija, pesnika „Nebeške komedije“, me neč, da je g. župnik hotel pokazati svoje sovrašstvo do največjega pesnika s tem, da ni hotel rečenega otroka krstiti na njega ime! Lahovski list je sicer kmalu potem natisnil lepi popravek g. župnika, v katerem se ta opravičuje napadov, zajedno je pa izrekel svojo zadovoljnost, da italijanska kultura vpljiva z vso silo na duhovščino v Istri! — Žalibog, da duhovščina nima laške kulture kje zajemati, kajti viri —

istrski Lahoni — so vsi sprideni in od teh more si slovanski duhovnik navzeti zgolj hudobnosti in breznačajnosti; priča nam je oni slovenski duhovnik in sedaj tudi poslanec (žalibog) v tržaški okolici, ki je pregloboko zajel iz lahonske kulture in ki sedaj v mestnem zboru Tržaškem ne dela posebne časti slovanskim svojim volileem!

Iz tržaške okolice se nam piše: Tržaški magistrat naložil je predmestju Kadin težek jarm: se začetkom leta 1891 morajo tamošnji prebivalci plačevati isti hišni davek, kakor v mestu. To je dalo misliti tudi onim zaslepljenim volileem, ki so oddali glas svoi za znanega Poldeta. Zbrali so tri možje (dva aposteljna Mauronerjeva in jednega narodnjaka), katerim so dali nalog, da v tej zadevi gredo k rečenemu mestnemu svetovalcu. Šli so res k kadinskemu proroku ter jokali in stekali, da bi ta gospod odvrnil preteče povišanje hišnega davka. G. Mauroner se je pa, hoteč tolažiti, zviljal na vse strani. Pred tremi let je gospod Poldo našim hribovcem pač obljubljal hribe in doline, deloval pa je potem uprav nasprotno: za razširjenje mesta na škodo okolice. Bilo je tudi čisto odveč, da so šli omenjeni trije možje k Mauronerju, kajti po mojem menenju moral bi se ta gospod sam spomniti dolžnosti do svojih volilcev. Dá, možje: kaj vam pomaga, da sedaj, po toči, zvonite! Kako zaslepljeni so vender naši „hribovci“! Najeli so neko človeče, da je okolo letalo z neko prošnjo, katero so potem poslali v tržaški „golobnjak“ (magistrat). Da ne bi imeli oči polne peska, bi bili lahko že popred vedeli, da jim boče prošnja odbita. Sedaj jim je njih zaupni mož (nekov pisar) sestavil novo prošnje na „Direzione di finanza qui“; izvestno pa dobé isti odgovor, kakor na magistratu. Trdovratneži šušmarijo sami na svojo roko, mesto da bi si bili pridružili izvrstno utemeljeni peticiji političnega društva „Edinost“ ter se oklenili družih bratov-okoličanov, koji se zvesto drže svetega gesla: Vse za vero, dom, cesarja! Kjer je vera, je blagoslov božji in prava sreča. Kdor ljubi svoj rod, zvest je tudi svojemu cesarju. Kadinci, vrnite se skoro zopet v krog svojih bratov!

Okoličan.

„Slovanski Svet“ piše o peticiji okoličanov nastopno: Tržaški okoličani so zasnovali jako dobro utemeljeno peticijo do državnega zbora zastran užitninske črte ali linije, katera se napravi po odpravljeni prosti luki tržaškega mesta. Po raznih poskusih in dogovarjanjih je namreč c. k. fin. ministerstvo sklenilo postaviti užitninsko črto tako, da bi bila Slovencem tržaške okolice naravnost v pogubo, ker bi se obdačili kakor mesto samo, dasi nimajo v zemlji, legi, gospodarstvu in vsem položaju nobene niti približne analogije z mestom. Ako bi obveljala namerjana črta, bili bi okoličani slovanski priseljeni kmalu zseliti se, ker bi morali nositi taka bremena, kakor mesto, v tem ko bi ne imeli nikakega dobička, kakoršni pripadajo in bodo pripadali mestu tudi v novem položaju. Z vsem pravom povdarja peticija na dveh mestih, da namerjana črta bi ne porodila samo gmotnega obuboženja, ampak tudi veliko škodo v političnem oziru okolici in državi sami.

Da bo umevna ta škoda, je pripomniti, da okoličani tržaški imajo malo zemlje zgolj po holmih ali gričih, da ni nikjer skupnega posestva, ker okoličani od roda do roda razkoaujejo naslednikom zapuščino, ter postajajo poslednji posestniki samo majhnih parcelic. V sled tega se preživljajo jako težko in prodajajo take koške zemlje tujcem. Tujci zidajo potem tod svoje grajščine, „ville“ in v obče poslojpa za gospodo. Ako bi torej obveljala še nova užitninska črta, bi bila ravno dovolj, da bi okoličani poprodali še ostale peščice zemlje, ter se izselili do čista. Tako bi postala okolica popolna last z večine italijanskih kupcev, ki bogatijo v Trstu in si

zidajo gradove v okolici. Ravno na to pa merijo laški agitatorji, da bi kar možno kmalu iztrebili slovanski živelj iz okolice, ker menijo potem razglašati ne samo Trst, ampak tudi deželo za italijansko. Že sedaj imajo lahek posel, da širijo iredentovsko mišljenje z lažmi, kakor da bi bival tod samo italijanski živelj: potem bi kazali še na kataster ter bi dobili jeden argument več za italijansko propagando nelojalnega značaja. To bi gotovo ne bilo v državnem interesu; in ko bi te resnice ne umeli oni, ki vodijo državno ladijo, je pa dolžnost ne samo slovanskih državnih poslancev, da odločno pokažejo na nevarnost, ki preti Slovencem tržaške okolice vsled namerjane užitninske črte, ampak je jednaka dolžnost vseh avstrijskih patrijotov, in sosebno vseh slovanskih državnih zastopnikov, da se potegnejo za tržaške okoličane. Povzdigniti je glas v državnem zboru v smislu tu omenjene peticije, namreč, da se c. kr. finančno ministerstvo odloči za posredovalno, v peticiji omenjeno drugo črto. C. kr. ministerstvo najbrže ne vé, kake važnosti je prava določba te črte; zato pa se je nadejati, da se tudi protivilo ne bo nasvetovani in zahtevani drugi črti, ko zvč, v kaki politični zvezi je to vprašanje. In vrli okoličani tržaški naj vstrajajo, da bodo uslišani, tudi če jim je prositi neposredno na najvišem mestu. Tržaški okoličani so avtohtonni prebivalci, ki so varovali tukajšnje jadransko pobrežje, ko v tržaškem mesticu ni bilo italijanskih naselbin; oni so uživali tudi do leta 1848 posebne predpravice. Največa krivica bi se jim torej godila, ko bi se spravili v take gmotne stiske, da bi jim ne ostalo drugega, kakor zapuščati selišča, ki so jih jim varovali mnogo stoletij njih skromni slovanski predniki. Ker je ž njih interesom združen neoporečno in preočitno tudi državni interes, nadejati se je, da se toliko gotoveje odstrani nevarnost, preteča Slovencem tržaške okolice.

Iz Stran se nam piše: Dne 9. t. m umrla je tu posestnica Helena Čeč, ki je bila rojena še v 18. stoletju. Svoječasno je praznovala svojo zlato poroko in je porodila 12 otrok. Pokojnica je bila jako čislana žena.

Po odpravi proste luke. Minolo sredo imeli so tržaški gostilničarji in krčmarji zopet shod, na katerem se je poročalo o vspehu komisije, odposlane na Dunaj. Na to se je razpravljajal sklep prodajalcev vina na debelo, ki so odločili poslati na ministerstvo spomenico, v kateri se izrekajo zadovoljni s tem, da boče občina tudi po odpravi proste luke pobirala takozvani „dazio spina“ ali četrti del cene, po kateri se vino prodaje. V tej spomenici ti prodajalci trde, da dobivajo pri njih krčmarji vino po 12—14 gld. hektoliter. Kakšno je to vino, tržaško ljudstvo že ve, koje pije navadno brozgo različnih zmesi, mesto krepilne pijače. Shod je sklenil delovati na to, da se napravi posebna glavnica, s katero se lahko nakupi zadostna množina dobrega vina, ter se je razprodaja krčmarjem katerim ni potem treba zatekati se k prodajalcem na debelo. Kakor vidimo je magistratna komora pridobila za se trgovce z vinom na debelo, da se uprejo na dostojnem mestu želji vsega meščanstva, samo, da boče lahko tudi v prihodnje pobirale vinsko doklado. O posledicah odprave proste luke ima naše ljudstvo najslabše nazore, radi česar bodedo skušali prihodnjič v posebnem članku preočili našim čitateljem v kolikor in glede česa se jim je največ bati odprave svobodnega pristanišča.

Lloydov parnik „Delfino“, ki je odplul iz Trsta minoli ponedeljek, zašel je v pesek pri Kurčoli v Dalmaciji.

Štrajk v bolnici. Mestni magistrat nastavil je v mestni bolnici dva zdravnika z nalogo, lečiti bolne z znano Kochovo linfo. Vsled tega, ker ta zdravnika nista poprej službovala v bolnici, nastal je mej zdravnikih sekundarji štrajk in pretili so vsi, da se svojim mestom odpovejo. Stvar se je kmalu poravnala in omenjena zdravnika

ostaneta na svojih mestih, sekundarji pa na svojih.

Razpisana ustanova. Začetkom šolskega leta 1890-91 je razpisan stipendij letnih 100 gld. iz ustanove pokojnega škofa Jurija Dobrila; pravico prositi za ta stipendij imajo gimnazijalni dijaki iz tržaško-koperske škofije; prednost pa imajo oni, ki se šolajo na gimnazijah, kjer se uče tudi svojemu materinemu jeziku (slovenščini ali hrvaščini) in izrečna želja ustanovnika je, da se uživalci te stipendije posvete duhovskemu stanu. Prošnje do 30. t. m. na tukajšnji škofijski ordinarijat.

Umrljivost v Trstu. Od nedelje, dne 7. decembra do sobote, dne 13. decembra umrlo je v Trstu 66 oseb, 39 moških in 27 ženskih. V tem tednu lanskega leta umrlo je 96 oseb.

Izpred sodišča. Peter Ladič, iz Račice pri Podgradu doma in oče mnogobrojne družine, stal je dne 16. t. m. pred tukajšnjim sodiščem zatožen zločinca sleparije po požiganju. Ladič zažgal je namreč iz sleparskih namenov svojo lastno hišo. Toženi je sicer tajil, a sodišče ga je vender-le spoznalo krivega, ter ga obsodilo na 8 mesecev težke ječe.

Celi izdaji današnjega našega lista priložen je zapisnik priporočanja vrednih knjig iz zaloge Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg-ove knjigarne v Ljubljani, na katerega čitatelje naše posebno opozorujemo.

Poslano. *)

Gospodu

Ign. Hellerj-u

na Dunaji.

Vaša najnovejša slamoreznica, znamka VFSS, ki ste mi jo to leto poslali, je mojim željam tako zelo ugajala, da se čutim primoranega, da Vam najtoplejšo zahvalo izrečem za izvrstno in kulantno postrežbo.

Dolgo sem omahoval, kateri stroj naj si izberem, ki bi naj bolj ugajal, dokler nisem naposled sklenil, da si ga naročim pri Vaši mnogo hvaljeni firmi, in vesel me, da morem reči, da sem več dobil, kakor sem pričakoval.

Nova slamoreznica VFSS je zelo masivne pa vendar lične konstrukcije ter se vsled izvanredno velikega zamašnjaka posebno lahko goni, rabi se lahko za kratko in dolgo rezanico in ima večjo sposobnost sile, kakor vsak drugi stroj, ki sem ga do zdaj videl.

Priporočam torej vsakemu, ki bi si rad omislil kak stroj, da se obrne na Vašo solidno firmo.

Prapотно, 15. novembra 1890.

(St. Vidška gora pri Tolminu).

S poštovanjem Andrej Prvanja.

Živic in družb. v Trstu

imajo v svojej zalogi, ulica Zonta št. 5, vsakovratne stroje za kmetijstvo in vsako drugo rabo, kakor tudi vse za stroje potrebno. Posebno priporočajo s e s a l k e (pumpe) za klanje vode, pretakanje vina, gasenje požarov, škropljenje trt in drevja; cevi za vodovode in vsako drugo rabo izlitezga in kovanega železa, svinca, kaučuka, lana; mlatilnice in čistilnice za žito, mrvilnice za koruzo, slamoreznice, stiskalnice in mastilnice za grozdje itd.

Prodajajo le iskušeno izvrstno vnanje in domače, garantirano blago po niskih cenah, ter je razpošiljajo prosto carine po deželah.

Stroje pri nas kupljene popravljamo kadar je potreba in priskrbimo druge za porabljene njih dele.

Schivitz & Comp.

Riccardo Dinelli

Via S. Lazzaro št. 15, Trst.

Zaloga alabastra vsake kvalitete in oblike.

Tovarna za gips

različnih vrst na drobno in debelo. Izdeluje kipe iz gipsa po niskih cenah. 47-48

Lastnik pol. društvo „Edinost“.

Prašek za prsi.

(Ne kašljaj).

Najbolje sredstvo proti kašlju, hripavosti, hripi, nahodu in družim kataralističnim afekcijam. — Ena škatljica z navodilom stane 30 kr.

Zobobol mine precej, ako se pomaže z „Algofonom“. Stekleničica stane 20 nvč. Dobi se samo v odlikovani lekarni Praxmayerjevi „Aidue Mori“. „Piazza granda“ v Trstu.

Zvnanja naročila izvršujejo se z obratom pošte.

Veliki polom!!!

Novi-York in London nista prizanesla tudi evropskemu ozemlju in je bila tudi neka tovarna za srebrnine primorana razdati celo svojo zalogo proti mali odškodnini za delo samo.

Pooblaščen sem, da izvršim ta nalog.

Jaz podarim vsakateremu, bodisi bogatemu ali ubogemu, naslednje stvari za samo odškodnino v znesku 6 gl. 60 nov. in sicer:

- 6 komadov najfinjših namiznih nožev s pravim angležkim rezalom,
- 6 komadov amer. pat. srebrnih vilic iz enega samega kosa,
- 6 komadov amer. pat. srebrnih žlic za juho iz enega samega kosa,
- 12 komadov amer. pat. srebrnih žličic za kavo iz enega samega kosa,
- 1 komad amer. pat. srebrn. zajemalca za polivko iz enega samega kosa,
- 1 komad amer. pat. srebrn. zajemalca za mleko iz enega samega kosa,
- 6 komadov angležkih Victoria-tas.
- 2 komada krasnih namiznih svečnikov,
- 1 komad precejvalca za čaj,
- 1 komad najfinjši potrebovalec sladkorja.

42 komadov skupno.

Vsi ti gori navedeni predmeti stali so pred čez 40 gld. in se dobe sedaj za minimalno ceno 6 gl. 60 nov. Amerikansko patent-srebro je skozi in skozi bela kovina, koja obdrži barvo srebra 25 let, za kar se garantira. Najbolji dokaz, da ta inserat ni sleparija, je to, da vzamem blago nazaj, ako ne bi ugajalo, in da povrnem plačano svoto.

Posilja samo po poštne povzetju ali predplačilu.

Posebno priporočiti je temu pripadajoči čistilni prašek. Škatljica s poukom o porabi vred stane 15 kr.

P. Perlberg's Agentur

der Vereinigten amerikanischen Patent-Silberwaaren-Fabrik in Wien, II., Rembrandtstrasse 33.

Varujte konje!

Nakupil sem za polovico navadne cene vso zalogo neke velike slovite tovarne za konjske plahte. — Oddajam torej, dokler bude dopuščala zaloga, velike debele, široke, neobrabiljive konjske plahte po skrajno niskih cenah:

- Konjske plahte eden in pol metra dolge in široke komad gld. 1.50
- Konjske plahte eden in tričetrti metra dolge in široke komad gld. 1.80
- Konjske plahte rumenodlakaste " " 2.50
- Konjske plahte rumenodlakaste, double " " 3.50
- Gospoke plahte posebno fine " " 8.—
- Tigraste plahte posebno fine " " 12.—
- Bouret svilene plahte " " 3.50

Proti gotovemu plačilu ali poštne povzetju razpošilja tovarniška zaloga

S. Altmann,

Wien, I., Dominikanerbastei Nr. 23.

15-2

PROTI DIMU!

Izdelujem dimnike proti dimu, s katerimi jamčim za dober vseh tudi pri najslabših dimnikih, za najnižjo ceno petnajst gold. Dimniki ti se postavljajo v rabo prikladno položaju.

Za administratorje in posestnike hiš izdelujem nove ključice po dvajset nvč. — Poprave kjučavnic stanejo tudi 20 kr. — Katero-koli drugo delo po pogodbi.

Zastop tovarn za poljedelske stroje in aparate za slično, kakor tudi za tehtnice in cementirane uteži.

Izdelujem naprave za uravnavanje toplote po tovarnah za testo, po stanovanjih, tovarnah za konzerve, za sušilnice in druge različne potrebe industrije.

Ključavničarska delavnica

Josipa Zolia

Ulica Via Rossetti številka 6. — (uhod v ulici Chiozza.)

CARLO PIRELLI

mejnarodni agent in speditér

Trst, Via Arsenale št. 2.

Oddaje listke za železnice in parobrode mornarjem in delalcem po niskih cenah in na vse kraje.

16-17

Izdajatelj in odgovorni urednik Maks Cotič.

PRILIKA!

Vsled američanskih colnih odnošajev možno mi je bilo, kupiti celo zalogo neke slovite

tovarne za ogrinjala;

možno mi je torej vsaki dami podati veliko, debelo in gorke ogrinjalo za nezasišano nizko ceno

a. v. gld. 1.35.

Ta krasna ogrinjala d. be se v vseh barvah, svitla in temna, s krasno borduro in finimi franžami, eden in pol metra dolga in eden in pol metra široka. Da spravim blago hitro v denar, prisiljen sem razprodati te rute za ceno po nič.

Razpošilja na vse strani po poštne povzetju

S. Altmann.

Wien, I., Dominikanerbastei 23.

prilavljena od lekarja g. PICCOLI-ja v Ljubljani, je uplivo zdravilo, ki krepeča želodec, mehča, čisti, odpravlja zlato žilo in odganja gliste.

Sestavljena je iz zdravilnih, v rastlinstvo spadajočih snovi ter ni nikako drastično učinkujoča, marveč lahka, delovanje organov urajajoča zdravilo, katero organizmu kar nič ne škoduje, če se prav delj časa rabi.

Esence za želodec pošilja izdelovatelj proti poštne povzetju v škatljah po 12 stekleničic za gld. 1.35; po 24 za gld. 2.60 po 36 za gl. 3.84; po 44 za gl. 4.23; po 55 za gl. 5.29; po 110 za gld. 10.30; po 350 za 50 kr. — V steklenicah po 15 kr. prodaja se skoro v vseh tu- in inozemskih likarnah.

Forinta 5 do 10 svakdanja stalna služba bez kapitala i pogibelji pružamo svakomu koji se hoće baviti razprodajom srećaka i vrednostnih papira, zakonom dovoljenih. P. nudbe pod naslovom srećke (Lose) na ekspediciju oglasa: J. Danneberg, Wien I., Kumpfgasse 8.

„Posebnosti“

pariške svetovne razstave in dunajske poljedelske razstave.

„Čudež novega veka“

je elektromehonični užigalec iz srebroinikeln, krasno emailiran, ki se užge po mehaničnem pritisku pri najhujšem viharju in pri vsakom vremenu in nikdar ne odpove. Ta neobhodno potrebni predmet stane samo: komad gld. a. v. 1.50.

„Neizogibno potrebno za vsacega“

je američansko univerzalno orodje; to obstoji: iz jednih klešč, 1 kladiva, 1 noža, 1 potezalca vijakov, 1 potezalca zamaškov, 1 stiskalca zamaškov in rezalca stekla; vse to prav masivno in trpežno; to univerzalno orodje more se kaj prikladno v žepu nositi in stane samo: komad 1 gld.

„Vse novosti preseza“

novo iznajdeni aparat na par za kuhanje, s katerim se more v najkrajšem času s parom pripraviti pečenko, ribe, juho, krompir, zelenjavo itd. itd. Ta aparat z loncem vred stane samo:

Za 2 litra prostora a. v. gld. 3.50

Za 3 litra prostora a. v. gld. 4.—

Za 5 litrov prostora a. v. gld. 5.—

„Ni je še bilo“

Buhonia-„oslo“ za brušenje nožev in kôš, s katero se more v jedni sekundi izvrstno nabrusiti najbolj topi nož ali koso. je torej neizogibno potrebna za vsacega rokodelca, tovarne itd. s kratka za vsacega in stane samo: komad a. v. 1 gld.

„Najpotrebniši za vsako gospodinjstvo“

je univerzalni kuhinjski aparat, s katerim je moči v 2 minutah prirediti maslo, amantano, sneg, chateau itd. — in v jedni minuti prirediti go-to ali redko: krompir, ropo radič, h en, čebulo, kumare vsakovrstno sadje itd. itd. — Ta aparat, katerega ni smeti pogrešati v nijedni kuhinji, stane komad a. v. 1 gld.

„Jako zabaven in poučljiv“

je novoiznajdeni žepni mikroskop, 4000krat povečano vidi se vsako stvar, torej nepogrešljiv za mlade in stare in posebno koristen za gospodinjstvo v preiskovanje jedil in pijac — Pridejana mu je tudi lupca, katera kratkovidnim pri čitanju izborna služi: komad a. v. 1 gld. —

„Vsaki iznajdbi kos je“

novost mašine za kuhanje se spiritom, katera pripravi v treh minutah pečenko, krompir, prikuho, čaj, kavo, s kratka: vse; opremljena je jako elegantno, ima šrambo za spirit itd. in je nepogrešljiva za vsacega; ta praktična iznajdba stane samo: komad a. v. gld. 5.—

„Koliko je ura“

pove regulirana ura-budnica v krasnem oklepu iz nikeln, s kazalcem sekund in z budilnikom na zvonce, k čudovito zveni. Ta ura teče in budi točno in stane samo: komad a. v. gld. 3.50.

Vse te koristne stvari dobé se samo proti gotovemu plačilu ali poštne povzetju pri

D. KLEKNERJ-U

WIEN

I., Schönlaterngasse Nr. 13,

2-15

Tiskarna Dolenc v Trstu